

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт «№59 ЖББМ» КММ

1. Жалпы ережелер

1. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі бекіткен сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленді және ұсынымдық сипатта болады.
2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт қоғамдық қатынастардың оқшауланған саласы үшін сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесін белгілеуге бағытталған.
3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеу міндеттері:
 1. қоғамдық қатынастардың оқшауланған саласында жұмыс істейтін адамдарда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрақты мінез-құлықты қалыптастыру;
 2. сыбайлас жемқорлық көріністерін уақтылы анықтау және олардың жағымсыз салдарын болдырмау.
4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың қағидаттары:
 1. заңдылық;
 2. транспаренттілік;
 3. этикалық;
 4. жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау және оларды сыбайлас жемқорлық көріністерінен қорғау;
 5. мүдделер қақтығысын болдырмау.
5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлықты сақтауға және сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға бағытталған қоғамдық қатынастардың оқшауланған саласында жұмыс істейтін адамдар үшін ұсынымдарды айқындайды.
6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың негізінде сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу тұрғысынан лауазымдық міндеттерді орындау бойынша тікелей іс-әрекеттер жатыр:
 1. сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартпен қозғалатын салада жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру;
 2. өз құзыреті шегінде басқарушылық және өзге де шешімдерді дайындау және қабылдау;
 3. Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің жобаларын дайындау;
 4. тиісті өмір саласының ерекшелігіне байланысты басқа да әлеуметтік маңызды қатынастар.

2 адамдардың мінез құлық стандарттары

1. Қоғамдық қатынастардың оқшауланған саласында жұмыс істейтіндер

1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартпен қозғалатын салада жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру кезінде:
 1. Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарын, Қазақстан Республикасы Президентінің, Үкіметінің актілерін, өзге де нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алу;
 2. Қазақстан халқының бірлігі мен елдегі ұлтаралық келісімді нығайтуға ықпал ету, мемлекеттік және басқа тілдерге, Қазақстан халқының салт-дәстүрлеріне құрметпен қарау;
 3. адал, әділ, қарапайым болу, жеке тұлғалармен, заңды тұлғалардың өкілдерімен және әріптестерімен қарым-қатынаста жалпы қабылданған моральдық-этикалық нормаларды сақтау, сыпайылық пен әдептілік таныту;
 4. жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын шешімдер қабылдаудың ашықтығын қамтамасыз ету;
 5. өз іс-әрекеттерімен және мінез-құлқымен қоғам тарапынан сынға себеп бермеуге, сын үшін қудалауға жол бермеуге, кемшіліктерді жою және өз қызметін жақсарту үшін сындарлы сынды пайдалануға;
 6. жеке сипаттағы мәселелерді шешу кезінде мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, мемлекеттік қызметшілердің және өзге де адамдардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайын пайдаланбау;
 7. шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтерді таратпау;
 8. заңда тәртіптік, әкімшілік не қылмыстық жауаптылық көзделген теріс қылықтар мен өзге де құқық бұзушылықтар жасауға жол бермеу;
 9. мемлекеттік органда еңбек заңнамасының және Мемлекеттік қызмет туралы заңнаманың орындалуын қамтамасыз ету, еңбек режимі мен жағдайларының, сондай-ақ мемлекеттік қызметте болуға байланысты шектеулердің сақталуын қамтамасыз ету.
2. Мемлекеттік қызметтер және өзге де рұқсат беру функцияларын көрсету кезінде:
 1. тұрақты негізде мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын арттыру жөнінде шаралар қабылдау;
 2. көрсетілетін қызметті алушыларға мемлекеттік қызметтер көрсету тәртібі туралы толық және анық ақпаратты қолжетімді нысанда ұсыну;
 3. көзделмеген құжаттарды талап етуге жол бермеуге, сол сияқты мемлекеттік қызметтер көрсету және өзге де рұқсат беру функциялары барысында кез келген әуре-сарсаңға (бюрократияға) жол бермеуге;
 4. сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға итермелеген кезде басшылыққа баяндау;
 5. мемлекеттік қызметтер көрсету процесінің, мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде үнемділік пен тиімділіктің тұрақты жетілдірілуін қамтамасыз ету.
3. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға байланысты Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде:

1. Мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын ақшалай қаражатты оңтайлы және тиімді жұмсау;
2. Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру;
3. Мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен ашықтығын қамтамасыз ету;
4. сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу;
5. атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім беруші және (немесе) ол тартатын қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермеу.
4. Өз құзыреті шеңберінде басқарушылық және өзге де шешімдерді дайындау және қабылдау кезінде:
 1. мүдделер қақтығысының туындауы туралы тікелей немесе тікелей басшыға баяндау, жеке қызметтік міндеттерін атқару кезіндегі мүдделілік, сыбайлас жемқорлық мінез-құлқына көндіру және сыйлықтар алу туралы;
 28. жеке сипаттағы мәселелерді шешу кезінде мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, мемлекеттік қызметшілердің және өзге де адамдардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайын пайдаланбау;
 29. әріптестерге, басшыларға және өзге де лауазымды адамдарға сыйлықтар бермеуге және лауазымдық өкілеттіктерін пайдалана отырып, мүліктік пайда, игілік не артықшылық алу үшін қызметтік емес қызметтер көрсетпеуге;
 30. сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік таныту;
 31. өздеріне белгілі болған сыбайлас жемқорлық фактілері туралы, сондай-ақ материалдарды немесе әуре-сарсандарды жеделдетіп қарағаны үшін қандай да бір пайда алуға итермелеу туралы басшылыққа баяндау;
 32. орындау үшін алынған өкімнің заңдылығына күмән туралы тікелей басшыға жазбаша нысанда хабарлау;
 33. егер тікелей басшының өзі мүдделер қақтығысына қатысса, жоғары тұрған басшылыққа жүгініңіз;
 34. табыс алуға байланысты кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыруда біреуге жәрдем көрсетуден бас тарту.
2. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау кезінде:
 1. нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау мен талқылауға жұртшылықтың, бұқаралық ақпарат құралдарының міндетті қатысуын қамтамасыз ету;
 2. ұйымның құрылымдық бөлімшелерінің құқықтық актілердің мониторингін жүргізуді үйлестіруді және тиісті есептерді тұрақты негізде дайындауды қамтамасыз ету;
 3. нормативтік құқықтық актілердің әзірленген жобалары мүдделі мемлекеттік органдарға келісуге жіберілгенге дейін ашық нормативтік құқықтық актілердің интернет-порталында жария талқылау үшін орналастырылсын;

4. нормативтік құқықтық актілерде сыбайлас жемқорлық факторлары немесе олардың белгілері бар нормаларды пайдаланбау.
3. Қызметкерлерді/қызметкерлерді іріктеу және орналастыру бойынша кадр жұмысын ұйымдастыру кезінде:
 1. тағайындауға арналған материалдарды қараудың белгіленген мерзімдерін сақтау;
 2. ұйымға қызметке/жұмысқа қабылдау кезінде лауазымды адамдарға жүктелетін негізгі міндеттерді, тыйымдар мен шектеулерді түсіндіру;
 3. кадрларды іріктеу кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтау;
 4. мемлекеттік қызметшілердің дербес деректері туралы мәліметтерді негізсіз беруге жол бермеу;
 5. қызметке/жұмысқа кандидаттардан еңбек шартын жасасу үшін қатысы жоқ құжаттарды талап етпеу;
 6. қызметкерлерге қатысты қызметтік тергеп-тексерулерді объективті және жан-жақты жүргізу.
4. Тіршілік саласының ерекшелігіне байланысты туындайтын өзге де өзара қарым-қатынастарда:
 1. бағынысты лауазымды тұлғалардың міндеттері мен қызметтік өкілеттіктерінің көлемін нақты және нақты айқындау;
 2. бағыныстағы лауазымды адамдар арасында еңбек жүктемесінің біркелкі бөлінбеуіне жол бермеу;
 3. олардың қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде, сондай-ақ көтермелеу және жазалау шараларын қолдану кезінде әділдік пен объективтілік таныту;
 4. бағынысты қызметкерлерге қатысты негізсіз айыптауларға, дөрекілік, адамның қадір-қасиетін қорлау, әдепсіздік, дұрыс емес мінез-құлық фактілеріне жол бермеу;
 5. нақты орындалмайтын немесе олардың лауазымдық міндеттерінен тыс, сондай-ақ заңнамаға қайшы келетін өкімдер бермеу;
 6. қызметтен тыс сипаттағы мәселелерді шешу кезінде қарамағындағылардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайды пайдаланбау;
 7. қарамағындағыларды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға мәжбүрлеу;
 8. әріптестердің өздерінің лауазымдық міндеттерін орындау барысында туындаған мүдделер қақтығысын реттеу бойынша толық шараларды уақтылы қабылдау;
 9. мүліктің сақталуын қамтамасыз ету, автокөлік құралдарын қоса алғанда, мүлікті қызметтік мақсатта ұтымды, тиімді пайдалану.